

Jems

Nadäkiniktä kudän jidewani pewän ahäk täkaŋ unitäŋo manbiŋam

---

1 ^{1^a} Näk Jems, Anutu ba Ekäni Jesu Kristo täŋo piä watä äma. Unita näkä Anutu täŋo kudupi ämawebeniye komeni komeni it yäpmäŋ kukaŋ inta bänep täga nadänpäŋ man kudän ŋo täŋpäŋ tamitat.

Täŋyabäk-ken kehäromigän iritta man

^{2^b} Notnaye, inken bäräpi mebäri mebäri ahäŋ tamäwä oretoret inide kubä täk täkot. ^{3^c} Imata, in ŋode nadäk täkaŋ; Imaka udewanitä nadäkinikjin täŋ yabäŋirän bänepjintä kehärom täŋpäŋ bäräpi udewani gänaŋ gwäk pimipäŋ api kuŋatneŋ. ⁴Täŋpakaŋ bäräpi gänaŋ gwäk pimipäŋ kuŋat-kuŋat unitäŋo bureni inken kaŋ ahäŋ parän. Eruk, ude täŋpäŋ kädet täga kubäta nämo api wäyäkŋeneŋ. Nämo, ämawebe bureni, siwoŋi kudupi api kuŋatneŋ.

^{5^d} Täŋpäŋ in bämopjin-ken nanik kubätä nadäk kädet siwoŋita wäyäkŋepäŋä Anutu-ken yäŋapiŋirän nadäk kädet täga u api imek. Imata, Anutu uwä iron mähemi unita imaka kubäta yäŋapiŋirä äwo nämo yäk täyak. ^{6^e} Täŋpakaŋ äma uwä Anututä nadäŋ namek ba nämo käwep yäŋ nadänpäŋ, bänep yarä ude nadäŋkaŋ Anutu-ken nämo yäŋapiwek. Nämoinik. U nadäkinik täŋkaŋ uyaku yäŋapiwek. Täŋ, äma bänep yarä nitek nadäweko uwä gwägutä tokät täyak ude, ba mänittä piäŋirän gwägutä pom äworeŋpäŋ äroŋkaŋ äpäk täyak udewani. ⁷⁻⁸ Äma udewaniwä nadäk-nadäki äreyäwäpäŋ kädet kubägän nämo iwatkaŋ kädet mebäri mebäri iwat täkaŋ. Täŋpakaŋ äma udewaniwä Ekäniken yäŋapiŋitna imaka kubä api nimek yäŋ nämo nadäneŋ. Nämoinik.

---

^a 1:1 Gal 1:19; Apos 15:23, 1Pi 1:1   ^b 1:2 Rom 5:3-5   ^c 1:3 1Pi 1:7   ^d 1:5 Snd 2:3-6
^e 1:6 Mak 11:24

^{9f} Tānpākaŋ ābot tānpāni kubätä jopi jāwāri-inik itat yāŋ nadānpāŋ-nadāwātāk nāmo tānppek. Nāmoinik, Anututā wāpi biŋam imayāŋ tāko unita oretoret tāk tāyon. ^{10g} Tāŋ, udegān ābot tānpāni kubätä tuŋum māhemi tānpāŋ irirān Anututā tuŋumi yomāgarānā nadāwātāk nāmo tānppek. Imata, Anututā kome tāŋo wāpi biŋam yāpmāŋ āpāŋirān āma u nāmo api waweko unita oretoret tānppek. Nadākamāŋ; Kome tāŋo tuŋumtā tāŋkentāŋ nimiŋirān irit kehāromi nāmo api kāne. Nāmoinik. Kome tāŋo tuŋumtā waŋpāŋ wādan iroritā āreyāŋ kuk tākaŋ ude api tāneŋ. ¹¹ Unita nin ŋode kaŋpāŋ nadāk tākamāŋ; Kome taŋi iŋiŋpāŋ kekeki pāhap tānpāŋ wādan kejima kudup yeŋpewān kubit tak tākaŋ. Āma tuŋum māhemi uwā ude bumik. Wādan irot gāripi nitek unitā āreyāŋ kuk tākaŋ udegān moneŋ piāni nāmo tāŋ paotkaŋ kumbek.

Anututā waki kādet-ken nāmo nimagut tāyak

^{12h} Āma kubätä tānyabāk mebāri mebāri ahāŋ imiŋirā u gānaŋ kehārom taŋpāŋ irayāŋ tāko uwā Anutu tāŋo bānep iron gānaŋ pen api irek. Āma unita gwāki uwā Ekānitā omāk meran sākgāmān ude irit kehāromi paot-paori nāmo api imek. Bureni, āmawebe Anututa nadāŋ imikinik tāk tākaŋ unita gwāki u yāmikta Anututā ini yāŋkehārom taŋkuk. ¹³ Tānpākaŋ āma kubätä waki kubā tānpayāŋ nadāŋkaŋ ŋode nāmo yāwek; Anututā tāŋ-nākŋat-pewān waki ŋo tānpayāŋ nadātat yāŋ nāmo yāwek. Nāmoinik! Imata, wakitā Anutu tāga tāŋiŋkaŋtaŋi nāmo. Ba udegān Anututā momi tākta tānyabāk-ken nāmo nipmak tāyak. ¹⁴ⁱ Upāŋkaŋ nininken bānep nadāŋ gārip waki unitāgān momi tākta bānepnin ārik tāyak. ¹⁵ Tānpāŋ nadāŋ gārip unitā momi tāktāk tāŋo kādet pewān ahāk tākaŋ. Ude tāŋirān momi tāktāk tāŋo kādet unitā taŋi tānpāŋā kumāŋ-kumāŋ tāŋo kādet-ken nipmak tāyak.

¹⁶ Eruk, notnaye, man unita nadāwā jopi nāmo tānppek. ^{17j} Anututā waki kubā nāmo nimik tāyak. Nāmoinik. Imaka imaka tāgatāga ba bānep iron bureni u kudup kunum gānaŋ nanik-tāgān ahāk tākaŋ. Tānpāŋ Nanin, kunum gānaŋ peŋyāŋek pewān ahāwani unitā iron u nimik tāyak. Ude tāŋkaŋ Nanin uwā kubā-tāŋ kubā-tāŋ nāmo tāk tāyak. Tāktāki bian patkuko unitā api pat yāpmāŋ ārowek. ^{18k} Tānpākaŋ Anututā ini nadāŋkuko udegān imaka kudup pewān ahāŋkuŋo unita intājukun ude itta mani burenitā āboriye nin bāyaŋ nipmaŋkuk.

Anutu tāŋo man nadāŋ āwarākuk nāmo tāneŋ

¹⁹ Eruk notnaye nāk man kubā tāwerayāŋ nadātat unita juku peŋpāŋ nadākot. In āma kubätä man yāwānā jop jukugān peŋpāŋ kaŋ nadāwut.

^f 1:9 Jem 2:5   ^g 1:10 Ais 40:6-7, 1Pi 1:24   ^h 1:12 2Ti 4:8   ⁱ 1:14 Rom 7:7-10

^j 1:17 Mat 7:11   ^k 1:18 Jon 1:13

Ba man kowata bäräñeñ nämo iwetneñ. Ba kokwawak bäräñeñ nämo nadäneñ. ²⁰ ^l Imata, äma täño bänep wakwaktä täñkentäñ imiñirän Anutu täño kädet siwoñi u nämo iwarek. ²¹ ^m Unita in kädet wakiinik mebäri mebäri ba kädet taräki taräki täk täkañ u mäde kañ ut imut. Ude täñpäñ Anutu täño man mujipi bänepjin-ken piwani u bänep kwini terak yäpmäñpäñ iyap tañpäñ kañ yäpmäñ kuñarut. Imata, man unitä waki keriken nanik tämagutta kehäromini nitek.

²² ⁿ Täñpakañ Anutu täño man uwä kañ iwarut. Jop nadäk-nadäkgän nämo täneñ. Nämo inik! Jop nadäk-nadäkgän tänayäñ täño uwä bänepjin jop api ikñatneñ. ²³ Äma Anutu täño man nadäñ äwaräkuk tänayäñ täño uwä ämatä glas terak mäjoni yabäk täkañ ude. ²⁴ Glas terak mäjonin kañkañ päñku iñamnin dapunta täñguñtak täkamäñ ude täk täkañ. ²⁵ ^o Täñ, äma Anutu täño man siwoñi-inik u ket yäñpäñ-nadäk täk täkañ uwä Anutu täño bänep iron gänañ pen it täkañ. Imata, äma udewanitä Anutu täño man u jop nadäk-nadäkgän täñpäñ nämo guñtak täkañ. Nämo, u man buramiñpäñ kädet tägatäga täk täkañ. Täñpakañ Anutu täño man unitä momi täño kehäromi utpewän mañirän kunumta biñam täk täkamäñ.

²⁶ ^p Täñpakañ äma ätu inita näk nadäkinik täñpani yäñ yäk täkañ upäñkañ meni jinomta watäni nämo itnayäñ täño uwä nadäkinik täñpani yäñ nadäk täkañ u bänepi jop api ikñatneñ. Täñpäñ Anutu iniñoret-oret ba nadäkiniki u jopi ude täk täyak. ²⁷ Täñ, Anutu iniñoret-oret kädet bureni Anututä kawän tägak täyak uwä ñode pätak; Ironi kodäñani ba webe kajat butewaki terak kuñat täkañ u yabäñ yäwatpäñ täñkentäñ yämineñ. Ba kubä ñode; Irit kuñatkuñatjinta watäni irirä kome täño nadäk-nadäktä nämo täñpän waneñ.

Ämawebeta iron uterakgän täñ yämen

2 ¹ ^q Eruk notnaye, Ekäninin Jesu Kristo u tägagämän-inik. In u nadäñ imik täkañ unita äma kubäta nadäwä äpani täñpänkañ kubäta nadäwä ärowani nämo täneñ. ² Näk u ñodeta yäyat; Injin käbeyä-ken äma kubä tek säkgämän epmäget porak ikektä äbäñirän äma jäwäri kubä teki weñ-gäjähurani mädegän iwarek. ³ Ude täñirän intä äma tek säkgämän ikek u kañpäñ ñode iwetneñ; Ekäni yäk. Gäk abäñkañ bägup tägaken ño it yäñ iwetneñ. Täñpakañ äma jäwäri teki wewani u ñode iwetneñ; Gäk däpi terak uken mañirisi yäñ iwetneñ. ⁴ Eruk, intä kädet ude tänayäñ täño uwä äma täño täktäki bänep nadäk-nadäkjin waki terak api yäpmäñ danineñ.

¹ 1:20 Sav 7:9   ^m 1:21 Kol 3:8, 1Pi 2:1   ⁿ 1:22 Mat 7:26; Rom 2:13   ^o 1:25 Rom 8:2; Jem 2:12; Jon 13:17   ^p 1:26 Sam 34:13; Sam 141:3   ^q 2:1 Apos 10:34; Jem 2:9

5^r Unita notnaye, juku perpän man ŋo ket nadawut! Anututä inita äma jidepän yäpmän daniŋkuk? U ämawebe kome terak jäwäri ude kuŋat täkaŋ uwä Anutu iŋamiken säkgämän itpän nadäkiniki kehäromi iŋitpän kuŋatta iwoyänkuk. Äma udewanitä kaŋ iwat yewani gänaŋ bok itneŋta iwoyänpän yepmaŋkuk. Tänpän irit kehäromi uwä ämawebe Anututa gäripi nadäk täkaŋ unitä kaŋ-ahäneŋta bian yänkehärom taŋkuk. 6^{Bureni!} Anututä äma udewani inita iwoyänpän yepmaŋkuko upänkaŋ inä äma jäwäri u yabän äwaräkuk täŋkaŋ äma wäpi biŋam ikekta nadänjirä ärowani täk täkaŋ. ŋode nadawut; Netätä komi tamik täkaŋ? Ba äma netätä manken tepmak täkaŋ? Äma tuŋum ikek unitä komi tamiŋit, manken tepmaŋit täk täkaŋ. 7^{Ba äma unitägän Mähemjin Jesu täŋo wäpi biŋam yäpmän äpäk täkaŋ. Ude täk täkaŋ upänkaŋ in imata äma udewanita nadänjirä ärowani tänpäpän äma Anututä inita biŋam iwoyänkuko unita mäde ut yämik täkaŋ?}

8^s Unita бага man miŋi ŋode kudän täwani; Gäkŋata nadäk täyan udegän notkapakta nadäwen. Kädet ude tänpen kuŋatnayän täŋo uyaku täga api kuŋatneŋ. 9^t Upänkaŋ intä äma ätu not täŋ yämiŋkaŋ ätuta mäde ut yämik täkaŋ uwä бага man miŋi u irepmitpän momi täk täkaŋ. Tänjirä бага man unitägän In бага man irepmirani yän täwoŋärek täyak. 10^u Tänpäkaŋ in бага man kudup iwatkaŋ kubägän nämo iwatnayän täkaŋ uwä бага man u kudup yärepmitkuŋ yän api täwerek. 11^v Unita nin nadäkamän, Anututä bian man kubä ŋode yänkuk; Kubokäret nämo täneŋ yäk. Ba kubä pen ŋode yäkgän täŋkuk; Äma kumän-kumän nämo dänneŋ yäk. Eruk, in kubokäret nämo tänayän täkaŋ upänkaŋ äma kubä kumän-kumän utnayän täkaŋ uwä Anutu täŋo бага man kudup yärepmirani api äworeneŋ. 12^w Tänpäkaŋ man kädet kehäromi kubä pätak u nadäkaŋ. U бага man kuduŋtagän yärepmitak. Man kädet uterak Anututä nin api yäpmän daniwek. Uwä ŋode; Anututä ninta butewaki nadän nimiŋpän momi täŋo kehäromi utpewän maŋjirän kunumta biŋam täk takamän. Unita Anutu täŋo butewakita juku piŋpän notjiye bämopi-ken man siwoŋigän yänjit täktäk siwoŋigän tänpen kaŋ kuŋarut. 13^x Tänpäkaŋ inä ämata butewaki nadän yämik-yämik kädet iwatpän nämo täŋkentän iminayän täkaŋ uwä Anututä udegän ämawebe yäpmän danik-danik kadäni-ken butewaki nämo api nadän tamek. Täŋ, in ämata butewaki nadän yämik-yämik kädet iwatpän täŋkentän yäminayän täkaŋ uwä yäpmän danik-danik kadäni-ken umun kubä nämo api täneŋ.

^r 2:5 1Ko 1:26-28   ^s 2:8 Mat 19:19; Gal 5:14   ^t 2:9 Lo 1:17   ^u 2:10 Mat 5:19

^v 2:11 Kis 20:13-14; Rom 13:9   ^w 2:12 Gal 6:2; Jem 1:25, 1Pi 2:16   ^x 2:13 Mat 5:7; Mat 18:32-35

Nadäkinik bureni-inik ba jopita man

14^y Notnaye, äma kubätä ñode yäwek; Näk Kristota nadäj imikinik täk täyat yäj yäwek. Upänkañ äma unitäño nadäkinikitä irit kuñat-kuñariken bureni kubä nämo pewän ahäwayäj tåko uwä nadäkiniki u jopigän. Jide nadåkañ? Nadäkiniki udewanitä wakiken nanik täga wädäj tädorek? Nämoinek! 15-16^z Unita inken nanik webe ba äma kubätä tek ba ketemta wäyäkñek piä täntäj kuñarirän inken nanik kubätä ñode iwerek; Täga yäk. Gäk kuñkañ kwikinik isi! yäk. Pänju ketem nañ tokñek täñkañ gupkata mänit täneñta tek wädäwi ärowåkañ isi yäj iwerek. Ude iwereko upänkañ iron nämo täñkañ meni-tägän man ude iwereko uwä jide täñpäñ täñkentäj imek? Nämoinek! 17^a Täñpåkaj nadäkinikjin udegän. Nadäkinikjintä bureni kubä nämo pewän ahäwayäj tåko uwä nadäkinikjin jopigän, kumbani bumik.

18^b Eruk, äma ätutä ñode nadäk täkañ; Äma ätu nadäkinik ikek. Täñ, äma ätu iron kådet tåk täkañ yäk. Kådet yarä uwä tägagän yäj nadäk täkañ. Wa! U jop nadäk täkañ! Äma kubä täño nadäkinikitä täktäk bureni kubä nämo pewän ahåweko uwä jide täñpäñ nintä äma unita nadäkiniki nitek yäj nadåne? Nämoinek! Täñpåkaj täktåknin ba man yåkyåknintä nadäkiniknin täño mebäri u kwawak pewän ahäk täkañ. 19^c Täñpåkaj äma ätutä nin Anutu kubägän itak yäj nadäkinik tåk täkamäj yäj yäk täkañ. Ude täga nadäk täkañ upänkañ nadäkiniki u jopi täneñta. Nadåkañ? Måjo wåra imaka, Anutu itak yäj nadånkañ bumta umuntak täkañ upänkañ nadäkiniki unitä kådet täga kubä nämoinek pewän ahäk täkañ.

20 Äma udewaniwä guñ bureni täño nadäk yåpmäj kuñat täkañ! Ñode nämo kåwep nadäk täkañ; Nadäkiniknintä täktäk bureni nämo pewän ahäk täkañ uwä jirañ ude. Unita Oranin pähap Abrahamta nadåwut. 21^d Anututä Abrahamta Gäk inamna-ken äma siwoñi-inik itan yäj iwetkuk. Eruk, imata ude iwetkuk? Anututä Abraham täño täktåki u kañpäñ nadånñpäñ unita ude iwetkuk. Abrahamtä Anututa nadäkinik täñpäñ nanaki Aisak Anututa gupe kåbånji nitek ijin imekta mobå bukå terak teñkuk. 22^e Unita ñode kåkamäj; Abrahamken nadäkiniki ba täktåki u siwoñi kubägän patkuk. Täñpäñ täktåki täga unitä täñpewän nadäkiniki uwä Anutu inamiken tägagämän-inik täñkuk. 23^f Ude täñjirän Anutu täño man ñode kudän täwani kehårom tañkuk; Abraham uwä Anutu nadäj imikinik täñkuko unita Anututä Inamna-ken gåk äma siwoñi yäj iwetpån gåk näkño notnapak yäj iwetkuk. 24 Unita ñode nadåna täretak; Anutu uwä äma kubä nadäkiniki-tagän yånñpäñ äma siwoñi yäj täga nämo

^y 2:14 Mat 7:21   ^z 2:15 1Jo 3:17   ^a 2:17 Jem 2:20,26   ^b 2:18 Gal 5:6   ^c 2:19 Mat 8:29

^d 2:21 Stt 22:9-12   ^e 2:22 Hib 11:17-18   ^f 2:23 Rom 4:3,9,22, 2Sto 20:7; Ais 41:8

iwerek. Nāmo! Bureni uwā, tāktāki tāgata yānpān āma siwoŋi yān tāga iwerek.

²⁵ Tānpākaŋ kubokāret webe kubā wāpi Rahap uwā udegān kādet tāga kubā ŋode tāŋkuko uterak Anutuā webe siwoŋi yān iwetkuk. Uwā āma yarā kome kaŋpān nadākta Josuatā yāwet-pewān kuŋkumāno unita iwantā dāpneŋ yānpān tāŋkentānpān yepmaŋpān yāpmān kuŋkumān.

²⁶ Unita ŋode tāwetat; Gup, mājoni nāmo uwā kumbani yān nadāk tākamān. Udegān āma kubā nadākinikitā tāktāki-ken bureni nāmo pewān ahāk tākaŋ uwā nadākiniki kumbani yān nadāk tākot.

Meninta watā it tākāna

3 ¹ Unita notnaye, man kubā tāwera nadāwut; In bāmopjin-ken nanik māyaptā Anutu tāno man yāwetpān yāwoŋārek piā nāmo yāpneŋ. Imata, nin ŋode nadākamān; Man piā kābeyā pāhapken Anutuā āmawebe ātu tāno tāktāki yāpmān danipān āma yāwetpān yāwoŋārek piā tāŋpani nintāno yākyāk ba tāktāknin u yāpmān danikinik api tāŋpek. ²Tānpākaŋ nin kuduŋtagān imaka kubā tāna yākŋat tānawak tākaŋ. Āma kubātā man goret kubā nāmoinik yāk tāŋpān yāwānāku siwoŋigān, momini nāmo itek. Āma udewanitā kerī gupi kuduŋtagān watāni tāga it tāyek. ³Unita man wārani kubā ŋode; Tom kubā wāpi hos u nintāno man buramiwān yānpānā jikon tāpuri yen nīkek u meni-ken peŋkaŋ, yen kukŋi wādāŋpena u kāda kwek. Ba kukŋi wādāŋpena u kāda kwek. Jikon u imaka tāpuri-inik upāŋkaŋ wādāŋpena tom taŋi unitā gāripnin iwat tākaŋ. ⁴Eruk, gāpe taŋi gwāgu pāhap terak kuŋat tākaŋ uwā udegān. Gāpe taŋi u imaka taŋi-inik, ba mānit pāhaptā piāŋirān gāpe taŋi u kuk tākaŋ upāŋ jide tānpān gāpe u watā āma tāno gārip iwerek? Tāga tānaŋi nāmo bumik upāŋkaŋ gāpe tāno watā āmatā gāpe taŋi u kāda kwān yānpān jikon tāpuri, iŋit iwarani upāŋ iŋit iwat tākaŋ. Ude tāŋirā gāpe, imaka taŋi pāhap unitā watā āma tāno gārip ugān iwat tākaŋ. ⁵Tānpākaŋ man wārani unitāno mebāri ŋode; Āma nin tāno menin uwā jikon tāpuri udewani. Menin uwā imaka tāpuri kubā upāŋkaŋ piā pāhap tāk tākaŋ.

Menin uwā imaka komigāmān-inik

Nadākaŋ? Kome kekek tāŋirān kādāp pārini tāpuri-inik kubā maŋpi kuneno upāŋkaŋ bipi pāhap u kudup iŋiŋ pārek. ⁶ Tānpākaŋ menin uwā kādāp mebet udewani. Unitā ketnin gupnin irepmitpān waki intājukun tāk tāyak. Uwā Anutu iŋamiken gupnin kudup tānpān wak tākaŋ. Ude tānpān irit kuŋat-kuŋatnin iŋiŋ dākŋek tāyak. Ba ini uwā geŋi tāno kādāp. ⁷Nadākaŋ? Āmatā tom mebāri mebāri, bipiken nanik ba gwāgu gānaŋ

⁸ 2:25 Hib 11:31 ^h 2:26 Jem 2:17 ⁱ 3:1 Luk 12:47 ^j 3:6 Mat 12:36-37; Mat 15:11,18-19

nanik ba gämok kenta barak imaka, täga täñbätak täneñ. ^{8k} Upañkañ äma kubätä iniken meni täñbätak tänañi nämo. Uwä wareñ-warengän täñpän man wakigän pewä ahäk täkañ. Menin uwä ume komi nitek, äma kumäj-kumäj däpami bumik. ^{9l} Täñpakañ menin unitä Ekäni Nanin iniñoret takamäj. Täñkañ ini unitägän ämawebe Anututä iniken iñam dapun täñpani man jägämi yäwet takamäj. ¹⁰ Menin kubägän unitägän man säkgämän bok man jägämi bok pewän ahäk täkañ. Täñpakañ notnaye, kädet ude siwoñi nämo. ¹¹ Ume dapuri kubä-tägän ume jägämi bok gäripi nitek bok äbäk täkañ ba? Nämoïnik! ¹² Ba gämam terak wäyän täga wädäwek? Ba kumip terak gämam täga wädäwek? Notnaye, nämoïnik yäj täwetat. Gwägu kubä-kengän ume nämo näñpani ba näñpani bok täga nämo näñpen.

Nadäk nadäk mebäri yarätä itkamän

¹³ Inken nanik äma nadäk-nadäki tägagämän ätu itkañ? Eruk, äma u kwini terak kuñatpän täktäki tägatä nadäk-nadäki täga unitäño mebäri kwawak kañ pewä ahäwut. Äma u inita nadäwä ärowani nämo täneñ. Täñpän kädet täga täñpeñ kuñatneñ. ¹⁴ Upañkañ inä äma ätutä tärepmirirä kokwawak nadäj yämiñpän gupjin yäpmäj äronpän man bureni nadäkamäj yäj yänayäj täño uwä mejintä jopman api yäneñ. ^{15m} Nadäk nadäk u kunum gänañ nanik nämo yäj nadäneñ. Nadäk nadäk u kome terak nanik, ämaken ba Satanken nanik. ¹⁶ Unita in ätutä injintägän nadänpän gup yäpmäj ärokärok kädet tänayäj täño, ba in ätutä notjiye tärepmirirä tabänpän jägämi nadänayäj täño uwä, eruk duñwek ba kädet wakiïnik ätu in bämopjin-ken bäräneñ api ahäwek.

¹⁷ Täñpakañ äma kunum täño nadäk-nadäk yäpmäj kuñat täkañ uwä ñode kuñat täkañ; Pengänä nadäk-nadäk siwoñigän iñitpän bänep kwini terak kuñat täkañ. Uwä noriye-kät ämik yäñawät-awät nämo täk täkañ. Ba jop manman nämo yänkañ man buramik terak kuñat täkañ. Uwä ämawebe ätuta säkgämän nadäj yämiñpän iron kädet iwatpän täk täkañ. Täñpän äma uwä nadäk mäyap ikek nämo. Unitä siwoñigän kuñat täkañ, bänep nadäk-nadäki ba täktäki inigän nämo. ¹⁸ⁿ Nadäkañ? Äma bänep kwini terak noriye bämopi-ken bänep kubägän pewä ahäk täkañ uwä kädet siwoñi pewä ahäk täkañ.

Anutu gämori-kengän kuñatneñ

4 ^{1o} Inken ämik ba iwan it täyak u mebäri jideta? U bänep ärokärok ba nadäj gärip bäneppintä pewän ahäk täkañ unitägän. U nämo nadäk täkañ? ² Imaka u ba u yäpmäkta nadäj gärip täk täkañ upañkañ

^k 3:8 Rom 3:13 ^l 3:9 1Ko 11:7 ^m 3:15 Jem 1:5,17 ⁿ 3:18 Mat 5:9; Ais 32:17; Hib 12:11
^o 4:1 Rom 7:23

nämo yäpmäk täkaŋ. Ude tänpä wawäwä äma kumäŋ-kumäŋ däpmäk täkaŋ. Ba imaka yäpmäkta yabäŋgärip täk täkaŋ u nämo yäpmäŋpänjä iwan tänpän ämik pewä ahäk täkaŋ. Tänpäkaŋ ŋode nadäwut; In Anutu-ken nämo yäŋapik täkaŋ unita u ba u nämo tamik täyak. ³Ba imaka kubä yäpmäkta Anutu-ken yäŋapiŋirä nämo tamik täyak uwä mebäri ŋodeta; In nadäk-nadäk siwoŋi nämo iŋitkaŋ yäŋapik man yäk täkaŋ unita. Injinken gärip iwattagän nadänpän Anutu-ken yäŋapik man yäk täkaŋ unita Anutu iwet yabäk täkaŋ uwä nämo tamik täyak.

⁴^p Unita ŋode nadäwut; Inä webetä äpiye yabä kätänpän äma ätukät kuŋat täkaŋ ude Anututa udegän täk täkaŋ. In ŋode nämo käwep nadäkaŋ; Kome terak imaka pätak unita not tänpəŋ kuŋatnayän täŋo uwä Anututa iwan api täŋ imineŋ. Bureni, kome täŋo tuŋum unita not tänpəŋ kuŋatnayän nadänpänä Anutu täŋo iwan itkaŋ ubayän. ⁵^q Anutu täŋo mantä ŋode yäyak; Anututä iniken moräki ba bänep nadäk-nadäki pəŋ nimiŋkuko unita iyap takinik täk täyak. In imata man unita nadäŋirä jopi ude täk täyak? ⁶^r Tänpäkaŋ Anututä iron pähap nimik täyak. Unita man kudän kubätä ŋode yäyak;

Anututä äma inita nadäwä ärowani täk täkaŋ unita iwan täŋ yämiŋkaŋ äma inita nadäwä äpani täk täkaŋ unita oraŋ yämik täyak. Snd 3:34

⁷^s Unita in Anutu täŋo man buramiŋpän gämori-kengän kuŋat täkot. Tänpän Satantä yän-täkŋarayän tänpänä kehärom taŋpän yäŋiwatneŋ. Ude täŋirä api tabän umuntaŋ kwek. ⁸^t Ude täŋkaŋ Anutu dubini-ken kuŋirä Anututä udegän in dubiŋin-ken kaŋ äbän. Momi tänpäni in, ba bänep yarä nikek yäpmän kuŋat täkaŋ in bänepjin ärut paktawut, ämatä keru garok ärut täkaŋ udegän. ⁹In bänep nadäk-nadäkjinta nadäwä tumbäpän nadäwätäk pähap tänpän konäm butewaki terak kuŋatkot. Ba täŋoret-oret pəŋpän butewaki terakgän it täkot. Täŋkaŋ wärämäŋpän butewaki iŋam dapun ude ijiŋpän kuŋat täkot. ¹⁰^u Tänpäkaŋ Ekäni iŋamiken injinta nadäwä äpani tänpän kuŋarirä Anututä ini wäp biŋam api tamek.

¹¹Unita notnaye, in äbot tänpäni notjiye yänpän-yabän yawat nämo täneŋ. Nämo, äma kubätä noripaki täŋo täktäki yäpmän daniŋpän yänpän-kaŋiwarayän täko uwä бага manta nadäwän jopi tänpäpän api iniŋ wäräreke. Eruk, in бага man iniŋ wärätnayän täŋo uwä in бага man buramiwani äma nämo api itneŋ. Nämo, in man yäpmän daniwani äma ude api äworeneŋ. ¹²^v Tänpäkaŋ бага man unitäŋo mähemu, äma kubä-tägän itak. Ba yäpmän daniwani äma kubä-tägän itak. Ini-tägän

^p 4:4 Rom 8:7, 1Jo 2:15   ^q 4:5 Kis 20:3,5   ^r 4:6 1Pi 5:5   ^s 4:7 Efe 6:12   ^t 4:8 Sek 1:3; Mal 3:7; Ais 1:16   ^u 4:10 Jop 5:11, 1Pi 5:6   ^v 4:12 Rom 2:1, 14:4

ämawebe täñkentäñ yämiñit ba dämpänit täga täñpek. Unita in äma jidewanitä äma notjinpak manken tenen?

Ekänitä nadän nimänä imaka u ba u täga täne

¹³ ^w Eruk, man kubä ño ket nadäwut; Inä mejin jinomtä tärop tañpän ñode bumik yäk täkañ; Apiño ba kwep kome uken kuñkañ moneñ tuñum piä täñira obañ kubä täreñirän äneñi api äbet yän yäk täkañ. ¹⁴ ^x Upänkañ, ude nämo. In kwep imaka u ba u api ahäwek yän nämoinik nadäk täkañ. Gubam, kubatken kuñat täkañ unita nadäwut. Uwä kadäni keräpigän ahäñpän itkañ äbutkuk täkañ. Kome terak kuñat-kuñatjin u udewanigän. ¹⁵ ^y Unita ñode yäwäpän uyaku tägatek; Ekänitä nadän nimiñirän nämo kumänpänä u ba u täga api täne yän yänañi. ¹⁶ Upänkañ inä wäpjin yäpmän akuñpän imaka u ba u täga api täne yän yäk täkañ. Täñpäkañ ärowani kudän udewani uwä wakiinik. ¹⁷ ^z Unita in ket nadäwut. Äma kubätä täktäk siwoñi u nadänkañ nämo iwareko u momi täñpek.

Jemstä tuñum äma wakita umun man yänkuk

5 ¹ ^a Eruk, apiño näkä tuñum ämawebe in man kubä ñode täwera nadäwut. Inken bäräpi jide api ahäweko unita nadänpän konäm butewaki pähap täk täkot. ² ^b In-täño tuñum u kudup kabän tañit, tek kejima imaka, gwakgwaktä kudup nañpä tumänit täñpani. ³ Ba intäño siliwa moneñ ba gol moneñ imaka, kuduhtagän gämäneñ ärowani. Gämäneñ äronkuño unitä intäño irit kuñat-kuñatjin waki unitäño mebäri kwawak api pewän ahäneñ. Täñpäkañ unitägän gupjin kädäptä-yän api teñ täyiwek. Täñkañ tärek-tärek kadäni keräpi täyak upänkañ in moneñ tuñumjin pen butuñpän peñ bayañkañ itkañ.

⁴ ^c Unita in ket nadäwut! Piä ämajiyetä piäken ketem puget tamiñkuñopän inä tänyäkñatpän piä täñ tamiñkuño unitäño gwäki moräki peñkañ moräkigän yämik täñkuñ. Eruk, moneñ moräki nämo yämiñkuño unitä mebärijin kwawak yänahatak! Ba piä ämajije täño konäm butewakitä Ekäni kehäromi mähemu unitäño jukuni gänañ äpmonkuk. ⁵ ^d Täñpäkañ inä kome terak ño itkañ imaka tägatäga gäripi nitek u yäpmänpän nañkañ oretoret terak it täkañ. Ude täñkañ injin-tägän injin paotneñta kädet täwit täkañ. ⁶ Täñpäkañ inä äma siwoñi manken yepmañpän kumän-kumän dämpäk täkañ. Ude täñirä inken ämik kowata kubä nämo täk täkañ.

^w 4:13 Luk 12:18-20   ^x 4:14 Snd 27:1; Sam 39:5,11   ^y 4:15 Apos 18:21   ^z 4:17 Luk 12:47

^a 5:1 Luk 6:24   ^b 5:2 Mat 6:19   ^c 5:4 Lo 24:14-15; Mal 3:5   ^d 5:5 Luk 16:25; Jer 12:3, 25:34

Bäräpi kotaŋpāŋ kwikinik itneŋ

^{7e} Unita, notnaye, in bānepjin tāŋkehārom taŋpāŋ kwikinik itpāŋ Ekānitā āneŋi ābākta itsāmāŋkot. E, Ekānitā āneŋi ābākta itsāmāŋkaŋ uwā āma yānat piŋkaŋ burenitā ahāwāpāŋ nāna yāŋkaŋ itsāmāk tākaŋ udegān. Āma uwā piā tāŋpāŋ yeri piwek. Piŋkaŋ kwikinik irirān iwān taŋpāŋ gākŋi yāmiŋit, edap ijiŋpāŋ kehāromi yāmiŋirān ārok tākaŋ. Āroŋpāŋ bureni ahāŋpāŋ parirā māhemitā ketem bureni puget tākaŋ. ^{8f} Eruk, in imaka udegān, bānepjin tāŋkehārom taŋpāŋ bārāpi mebāri mebāri ahāŋ taminayāŋ tākaŋ uwā kotaŋpāŋ itkaŋ kwikinik-inik kaŋ irut. Ekāni tāŋo ābākābāk kadāni kerāp tāyak unita bānep nadāk-nadākjin nāmo pewā putārewek. Kehāromigān injtpāŋ itkot. ^{9g} Ude tāŋkaŋ in ābot tāŋpani notjiye ātu yāŋpāŋ-yabāŋ yāwat nāmo tāneŋ. Anututā kowata udegān manken tepmaŋpekta ket nadāŋkaŋ. In nadākaŋ? Man yāpmāŋ daniwani āma uwā yāma-ken itak.

¹⁰ Unita notnaye, in profet biani bianitā Ekāni wāpi terak manbiŋam yāŋahāk tāŋkuŋo u ket nadāk tākot. Iwantā wakiwaki tāŋ yāmik tāŋkuŋo upāŋkaŋ bānepi tāŋkehārom taŋpāŋ bārāpi kotaŋkaŋ kwikinik it tāŋkuŋonik. Unita in kādet kuroŋ unitā tāŋpāŋ iwatkuŋo udegān kaŋ iwarut. ^{11h} Tāŋpākaŋ man ŋode yāk tākamāŋ uwā in nadākaŋ; Āma bārāpi kotaŋkaŋ ehutpāŋ kuŋat tāŋkuŋo uwā Anutu iŋamiken sākgāmān-inik kuŋatkuŋ. Tāŋpākaŋ inā āma biani kubā wāpi Jop, unitāŋo manbiŋam nadāk tākaŋ. Āma unitā bānepi tāŋkehārom taŋpāŋ bārāpi u ba u ahāŋ imiŋkuŋo uwā kotaŋpāŋ itkaŋ nadākiniki nāmo pewān putāreŋkuk. Eruk mādenā Ekānitā āma unita kādet tāga tāŋ imiŋkuk. Tāŋkaŋ Ekānitā ude tāŋkuko unita nin ŋode kaŋpāŋ nadāk tākamāŋ; Ekāni uwā butewaki ba bānep iron māhemi.

Jop man yāŋkaŋ bureni-inik yāŋ nāmo yāneŋ

¹²ⁱ Eruk notnaye, imaka bureni-inik ŋode kaŋ tāŋput; In kunum gānaŋ ba kome terak ba imaka kubā wāpi terak bureni-inik yāŋ nāmo yāneŋ. ‘Ei’ yāŋ yānayāŋ yāŋpāŋā man kerāpi ‘Ei’-gān yāneŋ. Ba ‘nāmo’ yāŋ yānayāŋ yāŋpāŋā, ‘Nāmo’-gān kaŋ yāk tāŋput. Manjin yāŋmeham taŋirā Anututā kowata waki tamekta nadāŋkaŋ.

Āma siwoŋi tāŋo yāŋapik man uwā kehāromi nitek

^{13j} Inken nanik kubātā konām butewaki terak kuŋarayāŋ tāko uwā Anutu-ken yāŋapik man kaŋ yāwān. Ba āma kubā bānepitā oretoret

^e 5:7 Luk 21:19; Lo 11:14; Jer 5:24; Jol 2:23 ^f 5:8 Rom 13:11-12; Hib 10:25, 1Pi 4:7

^g 5:9 Mat 24:33 ^h 5:11 Kis 34:6; Sam 103:8; Sam 111:4 ⁱ 5:12 Mat 5:34-37 ^j 5:13 Kol 3:16

tānpayāŋ tāko uwā Anutu wāpi iniŋoret kap kaŋ tewān. ¹⁴^k Ba injin-kāt nanik kubätä kāyām tānpānā äbot tānpāni tāŋo intājukun āma yāmagut pābā yepmaŋpān ume kābāŋi sākgāmān gupi terak ärut imiŋkaŋ Anutu-ken yāŋapik man kaŋ yāŋ imik tāŋput. ¹⁵^l Eruk, Ekānitā āma u tāga yāpān tāganēŋ yāŋ nadākinik ude tānpāŋā yāŋapik man yānayāŋ tākaŋ uwā, Ekānitā āma kāyām ikek uwā tānpewān tāgawāpāŋ sākgāmān api tewek. Tāŋkaŋ momini imaka, api peŋ imek.

¹⁶ Unita sākgāmān itnayāŋ nadānpāŋā momijin kowat yāŋahāwān kaŋ tāk tāŋput. Tāŋkaŋ Anututā tāŋkentāŋ tamikta yāŋapik man kaŋ yāk tāŋput. Eruk ude tāŋirā Anututā in api tepmaŋpān tāganēŋ. Nadākaŋ? Āma siwoŋi tāŋo yāŋapik man uwā kehāromi nikek. Unitā yāŋapik man yāweko uwā āmawebe ätu tāga tāŋkentāŋ yāmek. ¹⁷^m Unita Elaijata nadāwut; Elaija uwā āma nin ŋodewanigān upāŋkaŋ iwāntā tawektawā yāŋpāŋ Anutu-ken ehutpāŋ yāŋapiŋirān kadāni ukengān iwān nāmo taŋkaŋ komegān ijiŋ pāŋku obaŋ yarākubā itkaŋ komepak 6 ude tāreŋkuk. ¹⁸ⁿ Ude tānpānkaŋ māden āneŋi yāŋapik man yāŋpewān, iwāntā tawānkaŋ ketem piāken nanik ba imaka imaka waŋkuŋo u āneŋi ahāŋkuŋ.

Nadākiniki pewā putārewani u tāŋkentāŋ yāmineŋ

¹⁹⁻²⁰^o ^p Notnaye, inken nanik kubätä Anutu tāŋo man bureni-inik u peŋkaŋ jopjop kuŋarirān noripak kubätä āneŋi kādet siwoŋi-ken yāŋikŋat yāpmāŋ ābayāŋ tāko uwā kādet tāgagāmān-inik api tāŋpek. Unita in man ŋo ket nadāwut; Āma kubätä noripaki kubā waki ba bipmāŋ urani kādet-ken nanik imagut yāpmāŋ pābā kādet siwoŋi-ken tewayāŋ tāko uwā tāŋkentāŋ imiŋirān āma waki tāŋpāni unitāŋo mājoni uwā kumāk-inik nāmo api tāŋpek. Tāŋpākaŋ kādet ude terak Anututā momi māyap api peŋ morewek.

^k 5:14 Mak 6:13   ^l 5:15 Mak 16:18   ^m 5:17 1Kn 17:1; Luk 4:25   ⁿ 5:18 1Kn 18:42-45
^o 5:19 Gal 6:1   ^p 5:20 Sam 51:13; Snd 10:12, 1Pi 4:8